Segles I-III

Cristianisme primitiu

Encara no hi ha un culte a relíquies documentat a Catalunya. Les primeres comunitats cristianes veneren la memòria dels màrtirs com el bisbe Fructuós i els seus diaques, Auguri i Eulogi, a Tarragona o els evangelitzadors Feliu a Girona i Cugat a Barcelona. Les tradicions situaran en les persecucions romanes els martiris de figures com santa Eulàlia, però cal distingir la tradició hagiogràfica de la documentació històrica posterior.

Segles IV-V

Naixement del culte martirial

Després de la legalització del cristianisme, les tombes atribuïdes als màrtirs es converteixen en centres de culte. Es construeixen els martyria paleocristians, al voltant del qual apareixen nombroses sepultures en enterraments ad sanctos que buscaven la proximitat dels cossos sants.

Segles VI-VII

Consolidació

Les basíliques, altars i comunitats religioses s'organitzen al voltant dels cultes martirials.

Segles VIII-IX

Ocultacions, recuperacions i trasllats

Les transformacions polítiques derivades de la conquesta musulmana provoquen ruptures i tradicions d'ocultació de relíquies. El 778 hi ha notícia d'un intent de traslladar les relíquies de sant Cugat. El bisbe Frodoí de Barcelona, el 877, localitza les relíquies atribuïdes a santa Eulàlia a Santa Maria de les Arenes —tradicionalment identificada amb Santa Maria del Mar— i les trasllada solemnement a la catedral.

Segles X-XII

Gran expansió medieval. Catedrals i monestirs es converteixen en grans dipòsits de relíquies. Tenir-ne augmenta el prestigi d'una institució religiosa, reforça el culte local i pot atreure pelegrins i donacions

Es multipliquen les translacions, adquisicions i també les disputes per relíquies. Relíquies atribuïdes a la Vera Creu i altres objectes vinculats a Crist passen també a formar part dels tresors eclesiàstics.

Segles XIII-XV

Apogeu del culte a les relíquies

És probablement el moment de màxima visibilitat pública i artística. Les relíquies es custodien en urnes, arquetes, bustos i reliquiaris d'orfebreria cada vegada més elaborats. Les relíquies intervenen en processons, festes patronals i en la construcció de la identitat de ciutats i comunitats.

Segle XVI

Reforma catòlica i control

La reforma protestant qüestiona radicalment el culte a les relíquies. En resposta, el món catòlic en reafirma la legitimitat, però també n'intenta regular l'autenticitat i controlar-ne els abusos, especialment arran del Concili de Trento.

Segles XVII-XVIII

Barroc i gran religiositat pública

El culte continua molt viu. Reliquiaris, capelles, processons i festes patronals converteixen les relíquies en elements destacats de la religiositat barroca. Al mateix temps, continuen arribant relíquies atribuïdes a sants procedents de les catacumbes romanes i sardes, algunes de les quals acabaran integrades en tradicions locals catalanes.

Segle XIX

Secularització i pèrdua de context

Guerres, desamortitzacions i supressions de comunitats religioses alteren els antics tresors monàstics. Part dels reliquiaris i objectes litúrgics canvien d'ubicació, es dispersen o progressivament adquireixen també la consideració de patrimoni històric i artístic.

1936-1939

Guerra Civil: gran ruptura

La violència anticlerical de 1936 afecta profundament el patrimoni religiós català: es produeixen destruccions, dispersions i pèrdues.

1940-1975

Recuperació del culte i del patrimoni

Durant el franquisme es restauren esglésies destruïdes per la Guerra Civil, es reemplacen objectes religiosos i es recuperen nombroses celebracions tradicionals. Les relíquies tornen a tenir presència pública, encara que en una societat que progressivament es transforma.

1975-2000

Secularització

El culte a les relíquies perd centralitat social, però moltes continuen presents en catedrals, basíliques, monestirs i festes patronals. Paral·lelament, augmenta l'interès històric, arqueològic i artístic pels reliquiaris.

Segle XXI

Culte, patrimoni i memòria

Les relíquies continuen essent objectes religiosos per als creients, però també són estudiades i presentades com a patrimoni cultural català. Museus, esglésies i institucions patrimonials estudien els reliquiaris independentment de si les atribucions medievals de les restes són històricament demostrables.